

Rik van Daele:

“Het is een kunst om de goede dingen mee te nemen”

Rik van Daele is doctor in de Letteren en Wijsbegeerte. Rik was wetenschappelijk medewerker aan de KU Leuven (1985-1995). Vervolgens werd hij conservator van het Stedelijk Museum Lokeren (1995-2002) en directeur van het cultureel centrum Lokeren (1999-2000). Van maart 2002 tot augustus 2009 was hij directeur van cultuurcentrum Ter Vesten in Beveren, waar hij mee het erfgoed- en kunstenbeleid coördineerde. Op 1 september 2009 trad hij in dienst van de stad Sint-Niklaas als stadsbibliothecaris. Op 1 januari 2013 werd hij directeur Cultuur van de stad Sint-Niklaas. Hij nam de taken van cultuurbeleidscoördinator en directeur cultuurcentrum op zich. Rik keek vlak voor zijn jobwissel nog een keer over de schutting voor ons.

Hoe ben je in de bibliotheeksector beland?

De liefde voor het boek, de poëzie en ... Reynaert de vos. Ik solliciteerde als directeur van cultuurcentrum Ter Vesten in Beveren (een plek waaraan ik mijn hart heb verpand) in 2009 voor de vacante functie van stadsbibliothecaris van Sint-Niklaas en kwam als eerste uit de procedure. De liefde voor boek en bibliotheek zaten in de genen. Een oom was bibliothecaris in Stekene en mijn moeder was sterk betrokken bij de vrije bibliotheek Het Centrum in Sint-Niklaas (een gebouw waarin ik mijn jeugd heb doorgebracht). De Bibliotheca Wasiana in de Bib van Sint-Niklaas was een vaste studie- en pleisterplek tijdens studiewerk voor mijn doctoraat over *Van den vos Reynaerde*.

“BIBLIOTHEKEN ZIJN NET ALS MUSEA EN CULTUURCENTRA PLEKKEN VAN VERWONDERING EN VERBEELDING.”

In hoeverre hebben je studies en vorige werkervaringen je voorbereid op je huidige job?

In 1984 had ik mij tijdens mijn tweede licentie Germaanse filologie in Leuven ingeschreven voor het vak Bibliotheekwetenschappen bij Ludo Simons (met wie ik later een kantoor deelde) én volgde ik in Sint-Niklaas maandenlang zaterdagcursussen tot het bekomen van de ‘acte van bekwaamheid’ o.l.v. André Stoop. Simons en Stoop, die in Sint-Niklaas zeer intens met Reynaert

bezig geweest is (coördineerde tentoonstellingen in 1955 en 1971 en een massaspel in 1973), waren grote voorbeelden. Ik koester hun cursussen tot op vandaag. De vraag om in Leuven te doctoreren veranderde mijn plannen om leraar of bibliothecaris te worden. Aan de KU Leuven was ik tien jaar collectievormer ‘Middel nederlandse literatuur’ en ik zat tien jaar in het Letterengebouw alle dagen in een (wetenschappelijke) bibliotheek. Ik ademde bibliotheken...

Wat waren de eerste dingen die je opvielen in de bibliotheeksector?

Bibliotheken zijn net als musea (ik was zeven jaar conservator) en cultuurcentra plekken van verwondering en verbeelding, van belevenis, van informatie, kennis en geheugen en ze hebben vaak parallelle taken als educatie, gemeenschapsvorming, communicatie en ontmoeting. Ze

stimuleren onze creativiteit en ze versterken onze weerbaarheid, ze maken ons rijker als persoon en als een wonderbare verzameling van gemeenschappen, ze structureren onze gedachten en confronteren ons met het bekende en het vreemde. Opvallend was de andere manier van werken en van denken van collega's in een bibliotheek en een cultuurcentrum. Ik kwam binnen in een bibliotheek die zich mogelijkwijze te veel naar binnen ging keren, dit op een plek midden in de stad en op een moment dat de wereld verandert. De laagdrempeligste van alle culturele stadsinstellingen moest terug naar buiten kijken, naar stad en wereld. Vandaar het belang van het opstarten van een taalpunt, het loyaal ondersteunen van een boekenruilrek door een lokale LETS-beweging, het organiseren van lezingen en tentoonstellingen. Binnen het grotere bibliotheekveld viel op dat er op het terrein vele spelers zijn van diverse formaten, die vaak wel in dezelfde richting sturen, maar niet altijd met dezelfde timing en finaliteit. Soms lijkt het bibliotheekveld wel op een reusachtig rangeerstation. De traagheid van het rangeren, het knarsen van de metaalweerstand... Maar de trein rijdt (zolang hij niet Fyra heet... misschien ook een verhaal om ons aan te spiegelen).

Wat zijn de sterktes en de zwaktes van de sector?

De Bib is een onvoorstelbaar sterk merk, bovendien in Vlaanderen erg laagdrempelig. De schaalgroottes verschillen erg sterk: een bib in een dorp is een heel ander verhaal dan een bib in een centrumstad. Er zou nog veel meer intergemeentelijk moeten gewerkt worden met oog voor de lokale autonomie. De sector heeft zich lange tijd niet in vraag moeten stellen. Dit is in de digitale maatschappij van de

eenentwintigste eeuw niet meer mogelijk. Instellingen als bibliotheken kunnen niet op hun eentje de vele maatschappelijke vragen en noden beantwoorden.

Hoe kunnen we die zwaktes ombuigen?

Fusie, samensmelting, taakafspraken, afstemming van reglementen binnen regio's, specialisering en schaalvergroting zijn geen vieze woorden. Gemeenten moeten niet alleen projectmatig maar vooral procesmatig samenwerken, centrumsteden moeten elkaar veel frequenter zien, provincies moeten gezamenlijk plannen en visietrajecten ontwikkelen, grotere verhalen moeten efficiënter, sneller en communicatief beter uitgewerkt worden (Mediargus, de bibliotheekportalen, het VEP enzovoort, enzovoort). Op welke schaal men wát kan doen is in Vlaanderen een verhaal dat nog kan verbeterd worden. Hier hebben ook steunpunten, belangenbehartigers, maar ook bibliotheekmedewerkers en lokale politici een cruciale rol. We kunnen gaan kijken wat in Scandinavië en Nederland wél gelukt is en we moeten ook leren van de zaken die daar niet werken of zijn doorgeschoten. Onderwijs en cultuur moeten nog veel sterker op elkaar worden afgestemd. Bibliotheken moeten bruggenbouwers zijn, landingsplekken creëren, stilte- en studieplekken aanbieden, 101 talenten helpen stimuleren, vragen durven stellen rond identiteit, rond taal, bewaarplekken zijn van het lokale geheugen... Niet elk filiaal, niet elke bibliotheek kan wellicht al deze taken op zich nemen, maar ze mogen gerust ambitieus zijn én ze moeten nog sterker samenwerken met andere lokale gemeentelijke spelers.

Binnenkort verlaat je de bib voor een nieuwe baan. Welke bagage uit de BAD-sector neem je zeker mee?

Rik van Daele, nu directeur Cultuur van de stad Sint-Niklaas.

“BIBLIOTHEKEN MOETEN BRUGGENBROUWERS ZIJN.”

Ik neem graag de mensenkennis mee, wat ik over en van collega's, over lezers en lezers, over de beleidsmensen heb geleerd en gehoord; ik neem ook de poëzie mee, de drive achter de Sint-Niklase kinderstadsdichter, de gesprekken met, de gedrevenheid van en de kwaliteitsvolle manier van werken van diverse collega's.

Wat laat je liever achter?

Ik neem in mijn rugzak altijd liever de zaken uit het verleden mee, eerder dan dat ik ze moet achterlaten. Het is een kunst om de goede dingen mee te nemen en toch zaken los te laten. Ik hoop dat ik de bouwplannen voor een nieuwe Bib in Sint-Niklaas niet moet achterlaten... voor mijn kinderen en kleinkinderen. ■■